

Látky organické povahy

Co v této kapitole především naleznete:

- Tato kapitola je věnována látkám organické povahy.
- Zahrnut je jak známý kontaminant – PCB, tak i perzistentní organochlorové pesticidy, dříve hojně používané, dnes většinou zakázané, ale přetrvávající v našem prostředí.
- V kapitole jsou zařazeny především ty látky, o kterých se dlouhodobě diskutuje v odborné i laické veřejnosti, a které jsou také z hlediska mezinárodního nejčastěji porovnávány.
- Každá skupina látek je jednotným způsobem popsána a základní výsledky jsou graficky dokumentovány.
- Zdravotní riziko je hodnoceno na základě "skutečné i doporučené spotřeby potravin".
- Každá látka je pro dokonalejší orientaci doplněna výčtem nejvyšších naměřených hodnot skutečné koncentrace v potravinách.

Stručné závěry pro období 2008/2009:

Průměrná chronická expoziční dávka populace sledovaným organickým látkám ze skupiny perzistentních organických polutantů zakázaných Stockholmskou konvencí (polychlorované bifenyly (PCB), aldrin, endrin, dieldrin, methoxychlor, endosulfan, heptachlor epoxid, hexachlorbenzen (HCB), alfa-, beta-, delta-, gama- (lindan) izomer hexachlorcyklohexanu, izomery DDT, DDD, DDE, alfa-, gama-, oxy- chlordan, mirex) z potravin nedosáhla v období 2008/2009 hodnot, které jsou spojovány s významným zvýšením pravděpodobnosti poškození zdraví (nekarcinogenní efekt) konzumenta. Míra expozice odhadovaná podle skutečné spotřeby potravin (SISP04) dosáhla nejvyšší úrovně u PCB. Expozice sumě sedmi indikátorových kongenerů PCB byla na úrovni asi 2,8 % tolerovatelného denního přívodu (TDI). Tato hodnota je prakticky shodná s expozicí zjišťovanou od roku 2004, ale je nižší než bylo popisováno v předchozích letech (do roku 2003). Změna je podmíněna zejména použitím laboratorní metody s nižší mezí stanovitelnosti, což snížilo nejistotu bodového odhadu expozice. Největší počet pozitivních analytických záchytů byl pozorován pro kongenery PCB č. 138, 153 a 118 (64 %, 64 % a 57 %). Vysoký počet analytických záchytů byl tradičně pozorován pro p,p'DDE (88 %). Vyšší počet analytických záchytů byl dále zaznamenán rovněž u p,p'DDT, o,p'DDE, a hexachlorbenzenu (82 %, 53 % a 59 %). Kolísání počtu záchytů v jednotlivých letech souvisí s nízkými měřenými hodnotami koncentrací a z toho plynoucími nízkými expozičními dávkami (např. 0,1 % tolerovatelného limitu PTDI pro sumu DDT, 1,4 % tolerovatelného limitu TDI pro hexachlorbenzen). Výsledky potvrzují přetrvávající plošnou kontaminaci těmito perzistentními organickými polutanty, ale na úrovni velmi nízkých koncentrací, bez závažného významu pro zdraví konzumentů.

Odhad expoziční dávky látkám s tzv. dioxinovým účinkem (toxický ekvivalent 2,3,7,8-tetrachlorodibenzodioxinu (TEQ 2,3,7,8-TCDD) pro sumu 29 toxických kongenerů PCB, dioxinů a dibenzofuranů) nebyl v letech 2008/2009 proveden, vzhledem k redukci monitorovacího programu z finančních důvodů.

Expoziční dávky odhadované podle modelů doporučených dávek potravin dosahují nejvyšších hodnot pro kategorii dětí ve věku 4-6 let. Expozice sumě sedmi indikátorových kongenerů PCB byla u dětí 9,6 % TDI. Expoziční dávky polychlorovaným bifenyly jsou nižší ve srovnání s jejich prezentací v minulosti. Projevuje se zde použití laboratorní metody s nižší mezí stanovitelnosti (kalkulace výsledků menších než mez stanovitelnosti jako ½ LoQ – snížení nejistoty stanovení). Přesnější hodnocení může poskytnout pravděpodobnostní hodnocení expoziční dávky, to však vyžaduje větší počet naměřených dat.

V období let 2008/2009 byl opět sledován obsah akrylamidu, a to ve 21 vybraných kompozitních vzorcích a dále ve vybraných jednotlivých potravinových komoditách. Odhad expoziční dávky akrylamidu činil 0,25 µg/kg t.hm./den, což představuje 13 % referenční dávky RfD americké agentury US EPA.